

LOLA BADIA

ROBERT PRING-MILL (1924-2005)

Robert (Duguid Forrest) Pring-Mill va morir a Oxford el dia 6 d'octubre de 2005 després de més cinquanta anys d'haver-hi exercit com a professor d'espanyol; darrerament estava retirat, però, quan la salut li ho permetia, era vigorosament present als tres camps de la seva dedicació acadèmica: el pensament i l'obra literària de Ramon Llull, el teatre i la prosa conceptista del segle d'or castellà i la poesia de protesta sud-americana del segle xx, sobretot en relació a Pablo Neruda i Ernesto Cardenal.

Els deixebles i col·laboradors de Pring-Mill han destacat, en homenatges i necrològiques, la seva enorme capacitat de treball i la seva vocació per la feina minuciosament ben feta. És el que li agraeixen avui els qui a Mallorca i a Catalunya es dediquen a l'obra de Ramon Llull: els escrits de Pring-Mill són, al costat dels de Jordi Rubió i Balaguer, el punt de partida de tot el que s'està fent actualment. Per això el 1991 les Publicacions de l'Abadia de Montserrat van editar un volum recopilatori de les seves contribucions al coneixement del beat, que es diu *Estudis sobre Ramon Llull (1956-1978)* i que és una lectura imprescindible per a qualsevol que hagi d'entrar en matèria. El que crida més l'atenció d'aquest llibre és que només una part del seu contingut va haver de ser traduïda de l'anglès o de l'espanyol, perquè algun títol originàriament havia estat publicat en català, i això és una singularitat absoluta entre els 'dons' d'Oxford, si mai s'han ocupat d'algun tema relacionat amb el nostre país.

Robert Pring-Mill parlava mallorquí i escrivia en català perquè hi ha un episodi balear de la seva infantesa que ocupava un lloc preeminent en el seu cor. Tot i haver nascut a Essex, a la localitat de Stapleford Tawney, l'11 de setembre de 1924, son pare, que era un oficial escocès retirat de l'exèrcit britànic, es va traslladar a viure a Palma amb la família el 1931; el jove Robert va estudiar al col·legi dels jesuïtes de Monti-Sion fins que va esclatar la guerra civil espanyola. Que el resultat d'aquesta singular experiència fos la dedicació a l'estudi de Ramon Llull ens revela el caràcter peculiar de Pring-Mill, la seva inesgotable curiositat cultural i artística, la seva fina capacitat de discerniment.

Tot i que encara va publicar una ponència al col·loqui sobre *l'Arbre de ciència* que es va celebrar a Freiburg el 1997, el plat fort de les contribucions al lullisme de Pring-Mill pertany als anys cinquanta i seixanta, abans de la seva apassionada conversió a l'estudi de la poesia sud-americana d'expressió espanyola.

Aquesta activitat acadèmica, en efecte, va esdevenir autèntica militància a partir de l'amistat personal que va establir amb Neruda en ocasió del doctorat *honoris causa* que se li va oferir a Oxford el 1965. Dels contactes humans va passar a la fascinació per la geografia, la natura i l'entorn social del continent americà, de manera que el 1967 va emprendre amb la família un viatge èpic en land-rover des de Montreal al sud de Xile, passant per diversos països en què la seguretat del viatger, per molt savi i compromès que fos, no estava assegurada ni de bon tros. L'interpret erudit de Lope de Vega i l'estudiós de la vigorosa veu de la poesia de Nicaragua i de Xile ofegats per la tirania tenia un vessant aventurer que descansava sobre l'experiència militar dels temps de la segona guerra mundial quan tot just tenia entre disset i vint anys. Cal notar especialment que durant les accions bèl·liques que el va dur a l'Índia i a l'Extrem Orient va tenir temps de reunir material per a una publicació sobre aspectes de la cultura xinesa.

Com a professor Pring-Mill va rebre molts honors i reconeixements, entre els quals cal destacar que va ser Magister de la Maioricensis Schola Lullistica, membre corresponent de l'Institut d'Estudis Catalans i Creu de Sant Jordi de la Generalitat de Catalunya. També va ser president de l'Anglo-Catalan Society i de l'Associació Internacional de Nerudistes. El 1994 els col·legues d'Oxford van oferir un volum acadèmic al nostre estudiós, que porta el títol allusiu de la perspicàcia de l'homenatjat, *The Discerning Eye*, on hi ha reunits treballs sobre literatura catalana, espanyola del segle d'or i sud-americana moderna, a més d'una semblança biogràfica i d'una bibliografia. El volum va ser publicat per The Dolphin Books de Joan Gili, el conegut editor i bibliòfil català establert a la Gran Bretanya, de qui es fa menció a les *Elegies de Bierville* de Carles Riba. Les famílies de Gili i de Pring-Mill van mantenir llaços d'amistat durant mig segle.

Convé recordar aquí que com a lullista el principal mèrit de Robert Pring-Mill és el d'haver comprès en profunditat la significació cosmològica dels mecanismes de l'Art, amb la seva projecció sobre els tres ordres de la realitat, el físic, l'espiritual i el diví. Pring-Mill va aclarir el paper simbòlic dels nombres i de les figures en els escrits de Ramon, tant els relacionats amb l'*Art demostrativa* (1283) com els vinculats a l'*Art general última* (1305-1308); de fet, els seus articles són a la base de la distinció fixada per Bonner entre les dues successives fases de l'Art, les que combinen els principis entorn del quatre i dels seus múltiples, i les que simplifiquen l'aparat de figures i es construeixen a partir del tres i del nou. Pring-Mill va treballar sobre la noció d'analogia, fonamental per comprendre les relacions que Llull estableix contínuament a les obres primerenques entre les operacions de la natura, els processos de coneixement intel·lectual i l'essència de la realitat. Són els primers treballs recollits a *Estudis sobre Ramon Llull, El número primitivo de las dignidades en el Arte general* (1957) i *The Trinitarian World Picture of Ramon Llull* (1955-1956).

La interpretació del sistema lullà que ens ofereix Pring-Mill va tenir un interlocutor de luxe en la investigadora Frances Yates, autora d'un parell de treballs pioners sobre el paper de la cosmologia elemental i l'astronomia en l'Art. Pring-

Mill va reconduir amb coneixement de causa algunes de les propostes de Yates sobre les fonts i l'abast teòric de l'exemplarisme de Ramon. Dels anys de la fructífera polèmica amb la senyora Yates són alguns dels seus treballs més ben acabats: *Ramon Llull y las potencias del alma* (1968) i *The Analogical Structure of the Lullian Art* (1972), també accessibles en català als *Estudis sobre Ramon Llull* de 1991. La comprensió global dels plantejament artístics obtinguda en tots aquests treballs va fer possible les innovadores lectures interpretatives de dues obres lul·lianes de caràcter literari, com són el *Llibre d'amic e amat* i l'*Arbre exemplifical: Entorn de la unitat del Llibre d'amic e amat* (1967) i *Els recontaments de l'Arbre exemplifical* (1976). Pring-Mill va copsar una operació mental lul·liana que tothom ha acceptat després d'ell amb profit: la noció de la «transmutació de la ciència en literatura», és a dir, la dramatització retòrica i narrativa dels principis de la ciència, personificats amb finalitat didàctica. El singular diàleg entre la rosa i la garrofa, per exemple, els camins de la vegetació i de la imaginació, les batusses de l'aigua i el foc o les aventures del sastre, l'agulla i les tisores, després dels treballs de Pring-Mill ens parlen amb una nova claredat.

El millor homenatge a la memòria de Pring-Mill és l'èxit del manual de divulgació sobre el pensament de Ramon i el seu context, que porta l'encertat títol d'*El Microcosmos lul·lià*. El podem llegir als *Estudis sobre Ramon Llull* de 1991, però la primera edició va veure la llum a l'editorial Moll de Palma de Mallorca el 1961. La versió anglesa és de The Dolphin Books d'Oxford, de 1962; amb el pas dels anys l'opuscle ha estat traduït també a l'alemany i al francès en versions feliçment revisades i corregides per l'autor, que va poder assaborir la inusual satisfacció del reconeixement d'una petita feina ben feta. *El Microcosmos lul·lià* continua essent una lectura altament recomanable per a qualsevol que vulgui entendre com funcionava el cap d'un home del segle XIII, perquè explica amb claredat i senzillesa la teoria de la composició elemental de la matèria, l'estructura del cosmos aristotèlic simplificat, les relacions entre les parts del cos i les influències dels astres i el sentit i l'abast de la numerologia d'arrel pitagòrica. Aquesta base del que Pring-Mill anomena «llocs comuns» és la clau que permet de començar a entendre alguna cosa de la gran proposta de l'Art de Llull com a sistema de sistemes que regula el funcionament de tots els ordres de la realitat. Un bon llibre de divulgació és una joia rara que exerceix una influència llarga i benèfica. La cultura catalana pot presumir d'haver-ne produït un gràcies a la col·laboració desinteressada del nostre Robert Pring-Mill, un dels erudits de ment més clara del segle XX.

LOLA BADIA
Universitat de Barcelona